

УДК 37.091.12:811.111'243:373.3

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10\(28\)-846-856](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-846-856)

Зорочкіна Тетяна Сергіївна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, <https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>

Мартовицька Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, <https://orcid.org/0000-0002-7258-3458>

Здір Дарина Русланівна викладач кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, <https://orcid.org/0009-0009-4715-7025>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови. Представлено аналіз підходів до визначення іншомовної комунікативної компетентності, яку розглядають як інтегроване особистісне утворення, що об'єднує знання, вміння та особистісні якості, необхідні для ефективного міжособистісного та міжкультурного спілкування. Виокремлено теоретичні, практичні та особистісні складники цієї компетентності, що включають навички усного та письмового мовлення, участь у діалозі, розуміння міжкультурних особливостей. Встановлено, що підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови є складним та багатовимірним процесом. Для ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності у молодших школярів майбутні вчителі мають самі володіти високим рівнем сформованості іншомовної мовно-комунікативної компетентності. Основними складовими процесу формування іншомовної мовно-комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів є засвоєння граматики, лексики, фонетики та стилістики іноземної мови, розвиток

мовних умінь через їх активне застосування в різних комунікативних ситуаціях, включаючи рольові ігри, дискусії, дебати та вправи, оволодіння методикою навчання іноземної мови. Визначено, що окрім ознайомлення майбутніх вчителів з традиційними методами навчання, необхідно забезпечити уміння застосовувати сучасні методи та технології навчання для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання англійської мови: ігрові методи, метод проєктів, метод повної фізичної реакції та інтерактивні методи. Застосування цих методів підвищує мотивацію дітей до навчання, сприяє залученню їх до активної комунікативної діяльності, розвитку навичок роботи в команді та досягненню освітніх цілей.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність, початкова школа, молодші школярі, професійна підготовка, підготовка майбутніх вчителів початкових класів.

Zorochkina Tetiana Serhiivna Doctor of Pedagogical Sciences, professor, head of the Department of Primary Education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>

Martovytska Nataliia Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0002-7258-3458>

Zdir Daryna Ruslanivna lecturer of the Department of Primary Education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, <https://orcid.org/0009-0009-4715-7025>

FORMATION OF LINGUISTIC AND COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract. The article addresses the issue of preparing future primary school teachers to develop foreign language communicative competence among young learners in the process of teaching English. It presents an analysis of approaches to defining foreign language communicative competence, which is viewed as an integrated personal construct that combines knowledge, skills, and personal qualities essential for effective interpersonal and intercultural communication. The theoretical, practical, and personal components of this competence are highlighted, including skills in oral and written expression, participation in dialogue, and understanding intercultural characteristics. It has

been established that preparing future primary school teachers to cultivate foreign language communicative competence in young learners during English language instruction is a complex and multifaceted process. To effectively foster foreign language communicative competence in young learners, future teachers themselves must possess a high level of this competence. The primary components in the formation of foreign language communicative competence among future primary school teachers include mastering grammar, vocabulary, phonetics, and stylistics of the foreign language, as well as developing language skills through active application in various communicative situations, such as role-playing, discussions, debates, and exercises, along with mastering the methodology of teaching a foreign language. The study identifies that in addition to familiarizing future teachers with traditional teaching methods, it is crucial to equip them with the ability to apply modern teaching methods and technologies to foster foreign language communicative competence in primary school students during English lessons. These methods include game-based approaches, project-based methods, the Total Physical Response method, and interactive techniques. Employing these methods enhances children's motivation to learn, encourages their engagement in active communicative activities, helps them develop teamwork skills, and supports the achievement of educational objectives.

Keywords: foreign language communicative competence, primary school, young learners, professional training, preparation of future primary school teachers.

Постановка проблеми. Зміни в соціально-економічному розвитку українського суспільства, а також інтеграція його в світовий освітній простір вимагають поступового вдосконалення системи освіти, зокрема переходу до компетентнісної моделі навчання. Це відображено у таких нормативних документах як Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2017 р.), а також Державні стандарти початкової (2018 р.) і базової середньої освіти (2020 р.), професійні стандарти тощо. Зміна загальної парадигми освітньої підготовки в рамках дослідження обумовлює необхідність зосередження уваги на процесі та результатах навчальної діяльності молодших школярів. Нормативними документами визначено, що початкова освіта базується на особистісно-орієнтованому та компетентнісному підходах, а основною метою іншомовної освіти є «формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача освіти». Важливу роль у цьому процесі відіграє вчитель, тому успішність формування комунікативної компе-

тентності молодших школярів у значній мірі залежить від його професійної підготовки. Питання професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи представлені працями багатьох вітчизняних науковців (Н. Бібік, В. Бондар, О. Івлева, Л. Коваль, С. Лисенкова, С. Мартиненко, О. Пометун, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Л. Хоружа, І. Шапошнікова та ін.). Формування та розвиток комунікативної компетентності учнів, в тому числі на уроках англійської мови, досліджували М. Вашуленко, Л. Давидюк, А. Зимульдінова, В. Іваненко, А. Капська, В. Корсаков, М. Львов, Л. Мацько, М. Пентилюк, О. Хорошковська та ін. Найвні дослідження здебільшого зосереджуються на окремих аспектах професійної підготовки вчителів початкових класів, не узагальнюючи підходи до забезпечення їх готовності до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови.

Мета статті - проаналізувати особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів є метою іншомовної освіти у початковій школі. На сьогодні існують різні підходи до визначення іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. Ряд дослідників розглядає її як знання мови, уміння й навички, що включають високий рівень володіння як вербальними, так і невербальними засобами комунікації (Тинкалюк О., Вяхк І.). Інші ж вважають, що це комплексне інтегральне особистісне утворення, що забезпечує здатність до іншомовного спілкування, набуте завдяки навчанню (Галицька М., Баришнікова С., Єфімова О., Бегека Д.).

Також іншомовну комунікативну компетентність трактують як здатність вільно й адекватно здійснювати міжкультурне спілкування та взаємодіяти з носіями іншої мови й культури, вирішуючи завдання міжособистісної та міжкультурної взаємодії (Костенко Н., Онуфрієва Л., Волошина О.).

У структурі іншомовної комунікативної компетентності виокремлюють теоретичний, практичний і особистісний компоненти. Теоретичний компонент передбачає наявність знань про міжособистісну взаємодію, уміння знаходити необхідну інформацію, її джерела, переконливо аргументувати свою позицію, граматично та стилістично правильно оформлювати висловлювання, викладати інформацію чітко, доступно і виразно.

Практичний компонент охоплює вміння сприймати себе, партнера по спілкуванню і сам процес спілкування, розуміти настрій співрозмовника, слухати його та використовувати власний досвід у спілкуванні. Особис-

тісний складник включає комунікативні властивості і якості особистості, такі як емпатія, здатність оцінювати альтернативні варіанти поведінки, товариськість, толерантність та рефлексія.

На кожному віковому етапі розвитку особистості іншомовна комунікативна компетентність має орієнтовні показники її сформованості. У початковій школі закладаються основи іншомовної комунікативної компетентності, яка виражається не лише у здатності сприймати і передавати інформацію, а й у взаємодії, пізнанні та сприйнятті людьми одне одного.

Узагальнюючи погляди дослідників, можна визначити, що іншомовна комунікативна компетентність молодшого школяра є інтегрованим особистісним утворенням, яке поєднує теоретичну та практичну готовність до спілкування іноземною мовою. Вона дозволяє ефективно взаємодіяти, творчо самореалізовуватися в іншомовному середовищі та виявляється у здатності спілкуватися з людьми різного віку та статусу, розуміти й передавати інформацію іноземною мовою, виразно та змістовно висловлювати свої думки в усній і письмовій формах, а також вільно користуватися мовою в різних навчальних і життєвих ситуаціях.

Процес формування іншомовної комунікативної компетентності передбачає: засвоєння знань про способи взаємодії з оточуючими; оволодіння уміннями і навичками використовувати засоби іноземної мови в усному мовленні; розвиток діалогічного і монологічного мовлення; оволодіння культурою усного і писемного мовлення; засвоєння норм мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального і побутового спілкування; опанування навичок роботи в групі, колективі; розвиток здібностей навчальної співпраці; оволодіння різними соціальними ролями; формування уміння критично оцінювати думки і дії інших людей [13, с. 54].

Отже, іншомовна комунікативна компетентність полягає не лише в засвоєнні мовних і мовленнєвих знань, а й у формуванні практичних навичок використання мови в процесі спілкування. Вона також відображає рівень умінь ефективно комунікувати з іншими, спираючись на психологічні знання про себе й оточення, а також здатність обирати стратегії спілкування відповідно до ситуації.

Для ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності у молодших школярів майбутні вчителі насамперед мають самі володіти високим рівнем сформованості іншомовної мовно-комунікативної компетентності. Основними складовими процесу формування іншомовної мовно-комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів є засвоєння граматики, лексики, фонетики та стилістики іноземної мови, розвиток мовних умінь через їх активне застосування в різних комунікативних ситуаціях, включаючи рольові ігри, дискусії, дебати та

вправи, оволодіння методикою навчання іноземної мови. Окрім ознайомлення майбутніх вчителів з традиційними методами навчання (словесні, наочні, практичні тощо), необхідно забезпечити уміння застосовувати сучасні методи та технології навчання для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання англійської мови.

Науковцями і практиками визнано, що отримання знань, формування умінь і навичок, розвиток особистісних якостей, набуття учнями певних компетентностей є найефективнішими, якщо в освітньому процесі застосовуються наступні методи та технології навчання: ігрові та інтерактивні методи, проєктна діяльність, метод повної фізичної реакції тощо. Розглянемо їх детальніше.

Одним із найбільш дієвих методів розвитку комунікативної компетентності є гра, особливо для молодших школярів, у яких гра займає провідне місце серед видів діяльності. Ігрові методи навчання - це ефективний інструмент викладання, що робить навчання цікавим і захопливим, знижуючи тривожність учнів. Гра є одночасно цікавою для дитини формою роботи та аналогом мовних вправ для вчителя, за допомогою якої розвиваються навички всіх видів мовленнєвої діяльності. Її універсальність дозволяє адаптувати ігрові прийоми до різних тем і завдань.

Гра виконує важливі методичні функції, зокрема готує дитину до мовного спілкування, сприяє повторенню мовного матеріалу та тренує вміння вибирати потрібні мовні конструкції, що готує учня до ситуативного мовлення.

На уроках англійської мови доцільно використовувати ігри, що сприяють засвоєнню нового матеріалу та закріпленню мовленнєвих навичок. Існують різні типи ігор залежно від мети, але для розвитку комунікативних навичок найбільш ефективною є рольова гра. У ній кожен учасник отримує роль і, виконуючи її, втілює свої знання, розвиває уяву, мислення та увагу. Така гра створює сприятливу, невимушену атмосферу, в якій зникає бар'єр між учителем та учнем, що дозволяє кожному учню проявити себе.

Рольова гра особливо ефективна у мотивації мовної діяльності, оскільки створює ситуації, де учні мають висловити свої думки, пояснити або довести щось. Це сприяє розвитку комунікативних навичок, уміння вести діалог і формулювати свої думки [9].

Щодо інтерактивних методів навчання, то вони спонукають дітей активно мислити та діяти, взаємодіючи з навчальним матеріалом. Навчання з застосуванням інтерактивних методів ґрунтується на діалозі між учителем та учнями, а також між самими учнями. Це забезпечує співпрацю

всіх учасників освітнього процесу: учителя та учнів, учнів між собою, а також в групах.

Інтерактивні методи залучають кожного учня до активного засвоєння матеріалу, підвищують мотивацію до навчання, розвивають навички комунікації (слухання, діалог, постановка питань), а також уміння працювати самостійно, визначати цілі й оцінювати свої дії. Вони сприяють формуванню лідерських якостей, навичок командної роботи, відповідальності за результати.

Застосування інтерактивних методів навчання сприяє розвитку в учнів наступних якостей: аналізувати інформацію та творчо підходити до навчання; обґрунтовувати власну думку, висловлювати позицію і вести дискусію; слухати та поважати думки інших; орієнтуватися в життєвих ситуаціях, ухвалювати рішення; будувати конструктивні взаємини, вирішувати конфлікти, шукати компроміси, досягати консенсусу [12, с. 29-30].

Серед найпоширеніших інтерактивних методів, які можуть застосовуватися на уроках англійської мови у початковій школі - «Робота в парах», «Робота в трійках», «Змінювані трійки», «Карусель», «Робота в малих групах», «Акваріум», «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Незакінчене речення» тощо.

Метод проектів є активним підходом у навчанні, що включає індивідуальну, парну або групову діяльність учнів для досягнення конкретного результату [10, с. 11-12].

Він об'єднує кращі принципи традиційного та сучасного викладання іноземних мов, зокрема: різноманітність тем, текстів і завдань; проблемний підхід, де іноземна мова використовується для вирішення нових завдань; навчання із задоволенням, що дозволяє учням обговорювати цікаві теми та проявляти творчість у презентації проектів. Метод орієнтований на самостійну роботу учнів, що сприяє ефективному навчанню іноземних мов. Якщо раніше його переважно застосовували в середній та старшій школі, то сьогодні Нова українська школа створює умови для впровадження проектів і в початкових класах.

Приклади прикладами проектів для молодших школярів можуть бути наступні:

«Книга погоди» («A Weather Book»). Учні створюють картки із зображеннями різних погодних умов, які вони схематично відтворюють (наприклад, сонце, дощ, вітер). Готові картки учні розміщують у конверти, що наклеюються на спеціальні зошити або блокноти, формуючи так звану «книгу погоди». Під час уроку діти за допомогою карток описують поточні погодні умови: вони викладають відповідні картки на парті, а вчитель – на дошці. В описі фіксується, яка погода сьогодні, і цей запис додається до «книги погоди».

Проект «Навчаємось вчитися» («Learning to Learn»). Учні розробляють практичні поради та ідеї для кращого засвоєння мови, що включає різноманітні методи: вивчення нових слів, запам'ятовування правил, робота зі словниками, читання оригінальної літератури, підготовка до іспитів тощо. Результати проекту оформлюються у вигляді пам'яток, які мають бути барвистими й інформативними, щоб заохочувати учнів до подальшого використання таких матеріалів.

Проекти на теми «Я, моя родина, мої друзі», «Учень та його оточення», «Зовнішність». Учні створюють розповідь про себе, використовуючи опору у вигляді шестикутників, складених у своєрідну «квітку». Кожна «пелюстка» цієї «квітки» символізує певну інформацію про учня (наприклад, ім'я, вік, місце проживання, школа, друзі, домашні тварини, інтереси тощо). Ще одним варіантом є проект «Родинне дерево», де учні розробляють графічне зображення свого родоводу з короткою інформацією про членів сім'ї.

Рекламні постери. Учні створюють рекламні плакати, що можуть стосуватися різних подій або об'єктів, наприклад, планування вечірки, реклами гуртків або клубів за інтересами, або афіш для фільмів. Кожен постер розробляється так, щоб привернути увагу до певної події чи об'єкта, розвиваючи в учнів навички креативного та інформаційного дизайну.

Проекти до теми «Їжа та продукти». Учні виконують різні проектні завдання, пов'язані з темою їжі. Приклади таких проектів: «Здорова їжа», де вони досліджують принципи здорового харчування, «Сплануй обід», де вони складають збалансоване меню, та «Мій улюблений рецепт», де учні можуть описати або ілюструвати рецепти своїх улюблених страв [1].

Завдяки педагогічному супроводу метод проектів створює атмосферу успіху, задоволення та творчості, формує в учнів позитивну самооцінку й почуття залученості. У світовій практиці викладання англійської мови цей метод широко застосовується, оскільки він інтегрує знання з різних галузей для вирішення практичних завдань, розвиваючи іншомовну комунікативну компетентність. Систематичне використання проектів на уроках іноземної мови сприяє формуванню комунікативних навичок молодших школярів, забезпечує ефективне засвоєння матеріалу, підвищує мотивацію й стимулює розвиток соціального досвіду [1].

Метод повної фізичної реакції орієнтований на сприйняття мови через органи чуття, що робить його ефективним для різноманітних типів сприйняття інформації, таких як кінестетичний, аудіальний і візуальний. Головна ідея методу полягає в запам'ятовуванні нових слів, фраз і мовних конструкцій за допомогою рухів, виконання команд, пантоміми та елементів гри. Це дозволяє учням засвоювати великий обсяг лексики через створення асоціацій, що значно полегшує запам'ятовування.

Метод повної фізичної реакції легко адаптується до різноманітних навчальних ситуацій, активізуючи уяву учнів і підвищуючи темп запам'ятовування. Він є надзвичайно корисним, оскільки гармонійно узгоджується з віковими, фізіологічними та психолого-педагогічними особливостями дітей молодшого шкільного віку, дозволяючи їм навчатися через рухову активність і емоційну залученість. Цей метод не тільки покращує процес запам'ятовування, але й створює атмосферу захоплення та мотивації, що сприяє всебічному розвитку дитини в процесі навчання [7].

Враховуючи ряд переваг застосування вказаних методів для формування комунікативної компетентності молодших школярів, у підготовці майбутніх вчителів початкових класів важливо передбачити можливості оволодіння способами їх застосування на уроках англійської мови.

Висновки. Формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів вимагає високого рівня підготовки майбутніх учителів початкових класів, що забезпечує здатність ефективно викладати іноземну мову. З огляду на сучасні вимоги, іншомовна комунікативна компетентність є складним особистісним утворенням, яке поєднує знання, навички та установки, що дозволяють молодшим школярам ефективно взаємодіяти з навколишнім світом засобами іноземної мови. Досягнення цієї мети можливе лише за умови відповідної підготовки вчителів, які повинні не лише досконало володіти мовою, а й методикою її викладання з урахуванням психологічних та вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку. Використання інтерактивних методів, ігрових прийомів, методу проєктів та методу повної фізичної реакції сприяє розвитку у молодших школярів здатності комунікувати, критично мислити, працювати в команді та успішно вирішувати завдання міжособистісної взаємодії. Тому слід звернути увагу на формування здатності у майбутніх учителів початкових класів застосовувати ці методи навчання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні інноваційних методів і засобів навчання, які були б спрямовані на розвиток у майбутніх учителів здатності формувати іншомовну комунікативну компетентність у молодших школярів. Необхідно також зосередити увагу на створенні навчальних програм, що поєднують культурно-лінгвістичні знання, психологічні аспекти комунікації та практичні методики навчання іноземної мови для початкової школи.

Література:

1. Байдюк Л.М. Формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів шляхом використання методу проєктів. *Věda a perspektivy*. 2023. С. 72-79.
2. Бегака Д. А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 20 с.

3. Волошина О. С. Підготовка вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кропивницький, 2019. 24 с.

4. Вяхк І. А. Умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2013. 227 с.

5. Галицька М. М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 369 с.

6. Єфімова О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2014. 29 с.

7. Коропатніцька Т. П., Лабінська Б. І., Колісниченко Т. В. Формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів методом повної фізичної реакції. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 7. С. 169–180.

8. Костенко Н. І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 2012, № 5, с. 86–89.

9. Макар Л.М., Деркач Ю.Я. Ігрові форми роботи як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності школярів. «Молодий вчений». 2020. № 9. С. 209–213.

10. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 1. С 11–17.

11. Онуфрієва Л. А. Психологічні особливості формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів-майбутніх випускників немовних спеціальностей ВНЗ. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. Вип. 12, с. 727–739.

12. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

13. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, 2008, вип. 24, с. 53–63.

References:

1. Beheha, D. A. (2015). *Pidhotovka maibutnikh mahistriv inozemnoi filolohii do formuvannia fakhovoi komunikativnoi kompetentnosti studentiv pedahohichnoho universytetu: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]*.

2. Voloshyna, O. S. (2019). *Pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv do otsiniuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti molodshykh shkolariv zasobamy testovykh tekhnolohii: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kropyvnytskyi. 24 s. [in Ukrainian]*.

3. Viachk, I. A. (2013). *Umovy formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnolohii: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Vinnytsia. 227 s. [in Ukrainian]*.

4. Halytska, M. M. (2006). *Formuvannia u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv sfery turyzmu hotovnosti do inshomovnoho spilkuvannia: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 369 s. [in Ukrainian]*.

5. Yefimova, O. M. (2014). Formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti kursantiv vyshchych viiskovykh navchalnykh zakladiv: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 29 s. [in Ukrainian].

6. Kostenko, N. I. (2012). Osoblyvosti formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti u studentiv VNZ nefilologichnykh spetsialnosti. Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnologii Universytetu «Ukraina», № 5, 86–89. [in Ukrainian].

7. Koropatnitska, T. P., Labinska, B. I., & Kolisnychenko, T. V. (2021). Formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti molodshykh shkolariv metodom povnoi fizychnoi reaktsii. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii, № 7, 169–180. [in Ukrainian].

8. Makar, L. M., & Derkach, Yu. Ya. (2020). Ihrovi formy roboty yak zasib formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti shkolariv. Molodyi vchenyi, № 9, 209–213. [in Ukrainian].

9. Nikolaieva, S. Yu. (2010). Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisoho pidkhodu. Inozemni movy, № 1, 11–17. [in Ukrainian].

10. Onufriieva, L. A. (2011). Psykholohichni osoblyvosti formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii u studentiv-maibutnikiv vypusnykiv nemovnykh spetsialnosti VNZ. Problemy suchasnoi psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, vyp. 12, 727–739. Kamianets-Podilskyi: Aksioma. [in Ukrainian].

11. Ponomarova, K. I. (2020). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti molodshykh shkolariv u protsesi navchannia ukrainskoi movy: metodychnyi posibnyk. Kyiv: KONVI PRINT. 88 s. [in Ukrainian].

12. Tynkaliuk, O. (2008). Sutnist i struktura inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnosti vyshchych navchalnykh zakladiv. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedagogichna, vyp. 24, 53–63. [in Ukrainian].